

Boyang had gedacht dat mensen minder alledaags werden van verdriet. In de wachtkamer van het crematorium was het echter niet anders dan elders: het verlangen om als eerste geholpen te worden en de angst dat anderen er beter afkwamen dan jij deden denken aan taferelen op de markt of de beurs. Hij kreeg een duw van een man die meerdere exemplaren van hetzelfde formulier wilde pakken. Heb jij meer lijken te verbranden dan, lachte Boyang in zichzelf; de man vond kennelijk dat zijn verlies hem het recht schonk op wat de wereld hem niet verschuldigd was en keek hem kwaad aan.

Een vrouw in het zwart kwam gehaast de wachtkamer in op zoek naar de witte chrysaant die ze eerder moest hebben verloren. Ze stak de bloem opnieuw in haar kraag en de beambte, een man op leeftijd, lachte naar Boyang. ‘Je vraagt je af waarom ze niet even de tijd nemen,’ zei hij toen Boyang zijn begrip uitsprak voor wat de man te verduren had. ‘Zo gaat het iedere dag weer. Wat die mensen niet beseffen is dat wie als eerste bij de zoete vruchten van het leven wil zijn ook als eerste bij de dood is.’

Boyang vroeg zich af of de beambte – iemand met wie je geen kennis wilde maken en die, als het eenmaal zover was, deel ging uitmaken van een akelige herinnering – troost vond in die woorden: misschien vond hij het wel een prettige gedachte dat zij die hem krenkten in koudere gedaante weer terug zouden komen. Boyang mocht hem wel.

Toen de oude man zijn thee ophad, liep hij met Boyang het papierwerk voor Shaoais crematie door: de overlijdensakte waarin als doodsoorzaak longfalen na acute longontsteking vermeld stond, haar vergeelde adresbewijs dat met een stempel ongeldig was verklaard, haar identiteitskaart. Hij controleerde de formulieren nauwgezet,

Boyang identiteitskaart inbegrepen, waarbij zijn potlood piepkleine puntjes achterliet onder de vooraf door Boyang ingevulde nummers en data. Boyang vroeg zich af of de man zag dat Shaoai zes jaar ouder was dan hij. De beambte keek op en vroeg: ‘Familie?’

‘Een vriendin,’ zei Boyang, en aan de oogopslag van de oude man meende hij te zien dat het hem tegenviel geen weduwnaar van zevenendertig voor zich te hebben. Hij voegde eraan toe dat Shaoai eenentwintig jaar ziek was geweest.

‘Mooi dat de dingen een einde kennen.’

Boyang kon niet anders dan deze droef stemmende woorden beamen. Hij was blij dat hij tante, Shaoais moeder, had ontraden mee te gaan naar het crematorium. Hij zou haar niet hebben kunnen behoeven voor zowel de goede als de kwade intenties van vreemden en met haar tranen zou ze hem te kijk hebben gezet.

De beambte zei hem over twee uur terug te komen en Boyang liep naar buiten, de Tuin van Eeuwigdurend Groen in. Shaoai zou de draak hebben gestoken met de cipressen en dennen: symbolen van eeuwige jeugd bij een crematorium. Ze zou hebben gelachen om haar moeders verdriet en zijn zwaarmoedigheid en zelfs om haar eigen ontluisterende einde. Zij, als geen ander, zou zich een leven ten nutte hebben gemaakt. Haar afkeer van bescheidenheid, saaiheid en middelmaat, haar meedogenloze scherpte – wat zonde dat dat lemmeet was gaan roesten, dacht Boyang opnieuw. Doordat het afbraakproces zo ontzettend lang had geduurd was een drama veranderd in iets ergerniswekkends – wanneer de dood toeslaat, zou zijn eerste slag al fataal moeten zijn.

Op de heuvel waakten bomen op leeftijd over rijk bewerkte praalgraven. Zo nabij dat hij ze met een dennenappel zou kunnen raken schetterden een paar vogels – kraaien en eksters – maar voor zoiets kinderlijks moest Boyang publiek hebben. Als Coco erbij was geweest, zou ze naar behoren de draak hebben gestoken met zijn poging en zich geïmponeerd hebben getoond, hoewel ze weinig belang stelde in zulke zaken, dat hij de zaden in zo’n dennenappel wist te zitten. Coco was eenentwintig, maar had zich al de desinteresse eigen gemaakt van iemand die het leven achter zich heeft en haar verlangen – te groot voor

haar jaren of juist te bescheiden – ging uit naar comfort en bezit.

Aan het eind van een pad stond een bronzen mannenbuste in de beschutting van een paviljoen. Boyang tikte tegen de zuilen. Ze waren redelijk stevig, hoewel niet van het beste hout; de verf was verschoten en bladderde hier en daar af; volgens de gedenkplaat was het paviljoen nog geen twee jaar oud. Het boeket plastic lelies onder de gedenkplaat leek eerder dood dan namaak. Nadat in China de economie was gaan groeien, was het of de tijd zich van de werkelijkheid had losgemaakt, waardoor het nieuwe snel verouderde en het oude in de vergetelheid raakte. Ook hij zou eens rijk genoeg zijn om zich, mocht hij dat willen, als lachwekkend borstbeeld van steen of metaal een bescheiden staat van onsterfelijkheid te verwerven. Met wat geluk zou Coco, of de vrouw die haar plaats zou innemen, een paar tranen laten bij zijn graf – zo niet om een wereld zonder hem, dan toch om haar verspilde jeugd.

Er verscheen een vrouw van achter de heuveltop, die zich op het zien van Boyang zo snel omkeerde dat hij maar net een glimp opving van haar gezicht, dat werd omlijst door een zwart-witte sjaal. Hij bekeek haar zwarte jas en de designertas aan haar arm aandachtig en vroeg zich af of ze de vrouw – of nog mooier, de maîtresse – van een vermogend man was geweest. Een ogenblik overwoog hij haar achterna te lopen en een gesprekje aan te knopen. Als ze elkaar aanstonden, konden ze zich straks ergens onderweg bij een schoon dorpsrestaurant de boerenkeuken laten smaken: de zoete aardappel, geroosterd in een hoog ijzeren vat, het potje van kip met ‘biologische, plaatselijk geteelde’ paddenstoelen en een glaasje sterke yamlikeur om de verhalen op gang te laten komen en de lunch het rekken waard te maken. Eenmaal terug in de stad konden ze dan, naargelang hun stemming, nog eens afspreken of niet.

Boyang was op de vastgestelde tijd weer bij de balie. De beambte deelde hem mee dat er enige vertraging was, aangezien een familie per se alles had willen controleren om besmetting te vermijden. Of het om besmetting met andermans as ging, vroeg Boyang en de oude man antwoordde glimlachend dat als er ergens aan de luimen van mensen werd tegemoetgekomen, dit de plek was. Zoiets kan gevoelig liggen,

zei Boyang, om vervolgens te vragen of er iemand gecremeerd werd door een vrouw alleen.

‘Een vrouw?’

Boyang overwoog een beschrijving te geven van de vrouw, maar kwam tot de conclusie dat een man die er betrouwbaar uitzag en een goedaardig gevoel voor humor had behoedzaam benaderd moest worden. Hij liet het onderwerp rusten en begon over de nieuwe stedelijke regelgeving omtrent onroerend goed. Toen alles achter de rug was en hem werd gevraagd of hij de stoffelijke resten van Shaoai wilde zien voordat ze werden vermalen – sommige families verzochten erom, zei de beambte, en andere wilden om de zaak gepast af te sluiten de botten graag zelf bijeenrapen – sloeg hij dat aanbod af.

De opluchting tijdens de rit terug naar de stad dat het hiermee allemaal voorbij was overtuigde even weinig als het bleke straaltje zonlicht op het dashboard. Per e-mail had Boyang Moran en Ruyu op de hoogte gebracht van het overlijden. Moran woonde in Amerika, wist hij, maar hij had geen zekerheid over waar Ruyu was – in Amerika waarschijnlijk, misschien in Canada of in Australië, en anders ergens in Europa. Hij dacht niet dat ze contact met elkaar hadden gehouden en op berichten van hem had geen van tweeën ooit geantwoord. Elke eerste van de maand stuurde hij hun allebei een e-mail om hun te laten weten (eraan te herinneren) dat Shaoai nog leefde. De crises – één keer een longfalen en enkele keren een hartfalen – had hij niet gemeld: het beperken van informatie bespaarde hem de hoop op een reactie. Shaoai, die zich had vastgeklampt aan een wereld waarin ze geen nut of plaats had, was er telkens bovenop gekomen en de korte berichten die hij stuurde hadden hem een gevoel van bestendigheid gegeven. Trouw aan het verleden is het fundament van een leven dat – door toeval of uit vrije wil – een niet-leven is. Zijn volharding had ervoor gezorgd dat die trouw nog onaangetast was. Dat ze niet van zich hadden laten horen, meende hij, was het bewijs: een zo vol mededogen in stand gehouden zwijgen kon slechts betekenen dat ze even trouw waren als hij.

Bij de vaststelling van Shaoais overlijden door de arts was Boyang verdrietig noch opgelucht geweest, maar was hij boos geworden, boos

om zijn ongelijk, boos dat hem de hereniging was onthouden waarop hij recht meende te hebben gehad; in zijn gedachtespinsels waren ze oud, stokoud zelfs – Moran, Ruyu en hijzelf – en kwamen ze als drie mensen die hun sterfelijke leven bijna hadden voltooid nog een laatste keer samen aan het meer van hun jeugd. Moran en Ruyu zouden hun thuiskomst misschien beschouwen als een logisch, zo niet triomfantelijk grafschrift. Naar die viering nam hij dan Shaoai mee, wier aanwezigheid hun gewin van tientallen jaren – huwelijken, kinderen, loopbanen, bezit – tot een lachwekkende hamstervoorraad zou maken. Het mooiste leven is het niet geleefde leven en alleen Shaoai zou zich erop kunnen beroemen.

Toch had hij de domheid met hen gemeen, en wilde hij om zijn eigen bizarre bestaan kunnen lachen, had hij hen nodig: in eenzaamheid rouwen is draaglijker dan in eenzaamheid lachen. Misschien hadden ze de e-mail met het overlijdensbericht gemist – de maand was tenslotte pas halverwege. Intuïtief wist Boyang dat hij van Moran en Ruyu een ander e-mailadres had dan ze normaal gebruikten, net zoals zij er van hem een hadden dat alleen voor de communicatie met hen was. Doordat Shaoai ertussenuit was geknepen op een moment dat hij het het minst verwachtte en Moran noch Ruyu op zijn e-mail hadden gereageerd, kreeg het overlijden iets onwerkelijks, was het of hij in zijn eentje repeteerde voor iets waarbij hij de twee vrouwen nodig had – nee, alle drie: ook Shaoai moest haar eigen uitvaart bijwonen.

Toen op de snelweg iemand in een zilverkleurige Porsche hem inhaalde, vroeg Boyang zich af of het de vrouw was die hij op de begraafplaats had gezien. Zijn mobiel trilde, maar hij trok hem niet van zijn riem. Hij had alle afspraken die dag afgezegd en hoogstwaarschijnlijk was het Coco die belde. In de regel liet hij haar niet precies weten waar hij zich ophield, zodat ze hem moest bellen en tot op het laatst wijzigingen in de planning kon verwachten. Haar in het ongewisse laten bood hem het plezier het heft in handen te hebben. *Sugar daddy* – Coco en haar vriendinnen zouden die buitenlandse term achter zijn rug om wel voor hem hebben gebezigd, maar de keer dat hij haar halfdronken had gevraagd of zij hem zo zag, had ze lachend gezegd dat hij daar te jong voor was. *Sugar brother*, had ze nadien gezegd in een

telefoongesprek met een vriendin, met een knipoog naar hem, en later had hij haar bedankt voor haar grootmoedigheid.

Om te kunnen parkeren moest Boyang enkele keren voor het appartementencomplex langs, dat was gebouwd voordat de auto deel uitmaakte van het bestaan van de bewoners. Een man die bezig was de voorruit schoon te maken van een auto – van Chinese makelij zo te zien – wierp een onvriendelijke blik op hem toen hij uitstapte. Boyang keek de man strak aan. Zou die dadelijk, als hij uit het zicht was, een kras maken op zijn BMW of minstens tegen een band of bumper trappen? Dergelijk giswerk omtrent een ander weerspiegelde ongetwijfeld zijn eigen minne geest, maar iemands voorstellingsvermogen mag niet onderdoen voor wat er in de wereld omgaat. Boyang liet zich erop voorstaan een even lage dunk van anderen te hebben als van zichzelf. Deze wereld, net als veel van zijn bewoners, behandelt iemand onveranderlijk beter naarmate hij er minder voor overheeft.

Nog voordat hij met zijn eigen sleutel de deur van het slot had, deed tante van binnenuit open. Ze moest hebben gehuild, had rode, dikke ogen, maar druk, bijna vrolijk ging ze in de weer met de thee, waarvan hij had gezegd dat hij die niet hoefde, schoof ze hem een schaalje pistachenoten toe en vroeg ze naar de gezondheid van zijn ouders.

Boyang wou dat hij deze tweekamerflat helemaal niet had gekend, de woning die al armoedig was toen tante en oom haar met Shaoai hadden betrokken en waar de afgelopen twintig jaar weinig in was veranderd. De inrichting was oud, jaren zestig en zeventig, met goedkope houten tafels en stoelen en ijzeren ledikanten die de oorspronkelijke glans allang kwijt waren. Het enige wat erbij was gekomen was een tweedehands metalen looprek, voor een habbekrats gekocht van het ziekenhuis waar tante voor haar pensionering verpleegster was geweest. Samen met oom had hij de wieltjes eraf gezaagd, de hoogte ingesteld en hem aan de muur vastgemaakt. Drie keer per dag was Shaoai ernaartoe geholpen om opnieuw te leren alleen te staan, waardoor de spieren iets van hun kracht behielden.

De oude lakens om de armsteunen waren met de jaren versleten en de hemelsblauwe verf was afgebladderd, waardoor het vieze metaal blootlag. Nooit hoefde hij Shaoai nog met een stukje suikergoed te

paaien om te leren staan, bedacht Boyang zich, maar was hij zonder haar nu beter af? Waar elders de tijd was verstreken, leken de flat en zijn bewoners te zijn achtergebleven als fossielen van een onbetekend verleden in een oude rivierbedding. Zijn eigen ouders hadden in de afgelopen tien jaar vier keer een huis gekocht, telkens groter dan het vorige; nu hadden ze er een met een bovenverdieping en hielden ze maar niet op vrienden te ontvangen om te kunnen pronken met de marmeren badkuip, de uit Italië geïmporteerde kristallen luchter en de glanzende Duitse keuken. Bij alle vier had hij de supervisie gehad over de herinrichting en hij voerde het beheer over de drie die werden verhuurd. Zelf bezat hij inmiddels drie appartementen in Beijing, waarvan hij het eerste, gekocht bij zijn trouwen, als genereuze strafmaatregel aan zijn ex had gelaten toen de man met wie ze hem had bedrogen de belofte om van zijn vrouw te scheiden niet was nagekomen.

Naast een foto van oom, die vijf jaar eerder aan leverkanker was overleden, hing een zwart-witfoto van Shaoai, uitvergroot en in een zwarte lijst. Er stond een schaal met vers fruit voor, sinaasappels in kwarten, schijven meloen en heel gelaten appels en peren, wasachtig en onecht. Schuchter wees tante Boyang erop, alsof ze moest bewijzen dat ze net verdrietig genoeg was: te verdrietig zou haar tot een last maken, te weinig zou onverschilligheid suggereren. 'Is het allemaal goed gegaan?' vroeg ze toen ze door de onderwerpen heen was die ze voor zijn komst moest hebben voorbereid.

Het was een verontrustend beeld voor Boyang: tante die om de paar minuten op de klok keek en zich afvroeg waar het lichaam van haar dochter was. Het speet hem dat hij er bij haar op had aangedrongen niet mee te gaan naar het crematorium, maar hij verjoeg de gedachte meteen weer. 'Het ging allemaal prima,' zei hij. 'Probleemloos.'

'Ik zou niet weten wat ik zonder jou moest,' zei tante.

Boyang haalde de urn uit de witzijden zak en zette hem naast de schaal met fruit. Hij vermeed het al te goed te kijken naar de foto van Shaoai, die genomen moest zijn toen ze op de universiteit zat. In de afgelopen twintig jaar was haar omvang verdubbeld en de scherpe kaaklijnen verdwenen. Eerst zo dik worden en dan in een oven verdwij-

nen... hij rilde. Fysiek afwezig nam ze meer ruimte in dan bij leven. Bruusk liep hij naar het looprek aan de muur om te zien of het eraf kon worden gesloopt.

‘Het hoeft niet weg, toch,’ zei tante. ‘Misschien heb ik er straks nog wat aan.’

Boyang, die niet wilde dat ze het gesprek in de richting van de toekomst stuurde, knikte en zei dat hij al gauw weer weg moest: hij had een afspraak met een zakenpartner.

Natuurlijk, zei tante, ze zou hem niet ophouden.

‘Ik heb Moran en Ruyu gemaild,’ zei hij bij de deur. Het was laf om ze erbij te halen, maar hij was bang dat hij, als hij het niet kwijt kon, opnieuw een avond in de karaokebar zou zitten, waar hij dan met meer drank op dan goed voor hem was expres vals zou gaan zingen en overdreven luid schuine moppen zou vertellen.

Tante leek hem niet goed te hebben verstaan en zweeg, dus zei hij nog eens dat Moran en Ruyu bericht hadden gekregen. Met een knikje zei tante dat hij er goed aan had gedaan het hun te vertellen, maar hij wist dat ze het niet meende.

‘Ik dacht dat u wel wilde dat ik het zou doen,’ zei Boyang. Het was vreed om de oude vrouw te gebruiken in een situatie waarin ze er geen bezwaar tegen kon maken, maar hij wilde met iemand over Moran en Ruyu praten, wilde een ander hun naam horen zeggen.

‘Moran is een beste meid,’ zei ze terwijl ze hem met hooggeheven hand een schouderklopje gaf. ‘Het doet me nog altijd zeer dat je niet met haar bent getrouwd.’

Eenmaal in een hoek gedreven zijn zelfs de onschuldigsten soms harteloos. Boyang stond er versteld van dat tante hem zonder enige moeite zo dodelijk kon raken. Zijn huwelijk aan de orde stellen was niets voor haar. Shaoai was hun enige gespreksonderwerp geweest. Hij had haar van zijn scheiding verteld, maar hij had niet tegen haar hoeven te zeggen, zoals tegen zijn ouders, dat er verder over werd gezwe- gen. En dan Moran opvoeren als de beste huwelijkskandidate zonder de ander te noemen... Hoewel hij sterk de aandrang had iemand te straffen, schudde hij enkel het hoofd. ‘Getrouwd of niet getrouwd,’ zei hij, ‘ik moet nu echt weg.’

‘En als je je dan bedenkt dat we al zo lang niets van Moran hebben gehoord,’ hield tante aan.

Boyang negeerde de opmerking en zei dat hij later die week nog eens zou komen. Op zijn vraag hoe het moest met het begraven van Shaoais asresten had ze geantwoord dat ze daar nog niet aan toe was. Hij vermoedde, misschien ten onrechte, dat ze de urn niet weg wilde doen omdat alleen die haar nog aan de flat bond. Hij was geen bloedverwant van tante.

Toen Boyang weer in zijn auto was gestapt, zag hij dat zowel zijn moeder als Coco hadden gebeld. Hij belde eerst zijn moeder en daarna stuurde hij Coco een sms met de boodschap dat zijn dag verder vol zat. Tegenwoordig waren het vooral Coco en zijn moeder die om zijn aandacht streden. Hij had het niet de moeite waard gevonden ze aan elkaar voor te stellen – de een speelde een te vluchtige rol in zijn leven en de ander een te vaste.

Een bezoek aan zijn ouders na dat aan tante bood troost. Het huis, ingericht als voor een advertentie in een woonblad, was een geweldige afscherming tegen ’s werelds onaangenaamheden. Meer dan elders zag Boyang hier het belang van investeren in bijkomstigheden: mooie spullen, net als het met dure drankjes onderhouden van relaties, vereisen dat je weinig nadenkt over en niets vindt van zaken buiten je directe leefwereld.

De avond tevoren hadden ze vrienden mee uit eten genomen, vertelde zijn moeder. Nu er zoveel was overgebleven, mocht hij hen dus wel helpen ervan af te komen. Hij lachte en zei dat hij niet wist dat hij hun compostvat was. Zijn ouders waren kieskeurige eters geworden, volop bezig met alles wat hun lichaam binnenkwam en met de al dan niet gunstige effecten ervan op hun gezondheid. Hij had er begrip voor dat ze voor hun vrienden een enorme hoeveelheid eten bestelden en het zelf nauwelijks aanraakten.

Het gesprek aan tafel ging over de in Amerika geboren tweeling van zijn zus, over de huizenprijzen in Beijing en die in een kuststad waar zijn ouders overwogen een appartement aan het water te kopen en over hun onhandige nieuwe huishoudster. Pas toen zijn moeder had afgeruimd vroeg ze, alsof het zomaar bij haar opkwam, of hij had

gehoord dat Shaoai was overleden. Zijn vader was toen al naar zijn werkkamer vertrokken.

Zijn ouders vertellen dat hij met Shaoais ouders contact had gehouden en voor hen de zaken had waargenomen toen het gezin door ziekte en dood werd bezocht, daar had Boyang geen reden toe gezien. Als ze al een vermoeden hadden gehad van een band, hadden ze de keus gemaakt er niet van te willen weten. De sleutel tot succes lag naar de mening van zijn ouders in het vermogen om selectief te zijn in het leven, te vergeten wat je niet hoorde te onthouden, afstand te nemen van mindere, onbelangrijke mensen en te onderkennen dat menselijke emoties geen nut hebben. Roem en materieel gewin zijn van secundair belang, maar voor wie in staat is te bepalen welk deel van zijn leven hij op neutrale wijsheid zal baseren komen ze niet als een verrassing. Zijn zus, een vooraanstaand natuurkundige in Amerika, toonde de geldigheid van deze overtuiging aan.

‘Ik heb het gehoord,’ zei Boyang. Tante zou het overlijden niet voor de vroegere burens hebben achtergehouden en het verraste hem niet dat een van hen zijn ouders had gebeld. Misschien waren het er zelfs meerdere geweest, want als er iets plezierigs was aan het overbrengen van een overlijdensbericht, was het wel zo’n telefoontje, zo’n nauwelijks als hoffelijkheid vermomde tuchting.

Zijn moeder kwam uit de keuken terug met twee kommetjes thee en gaf hem er een. Geleidelijk loodste ze het gesprek voorbij het prettig vertrouwde repertoire en hij kromp ineen. Hij kwam altijd opdraven als ze hem ontbood: de beste manier om afstand te bewaren, vond hij, was aan al haar wensen tegemoet te komen.

‘En wat vind jij ervan?’ vroeg zijn moeder.

‘Waarvan?’

‘Alles,’ zei ze. ‘Je moet erkennen dat het nergens goed voor is geweest, toch?’

‘Wat was nergens goed voor?’

‘Dat leven van Shaoai uiteraard,’ zei zijn moeder terwijl ze de ene aronskelk in de kristallen vaas op de eettafel verschikte. ‘Maar zelfs als je haar erbuiten laat, anderen zijn ook geraakt.’

Welke anderen verdienden dan haar aandacht, al was het maar een

moment, wilde Boyang vragen. De chemische stof die men in Shaoais bloed had gevonden kwam uit zijn moeders lab en het was nooit vastgesteld of het om een moordaanslag, een poging tot zelfdoding of een bizar ongeluk was gegaan. In zijn familie werd er niet over gepraat, maar hij wist dat zijn moeder wrok was blijven koesteren.

‘Bedoelt u dat er niets van uw carrière is overgebleven?’ vroeg Boyang. Na het voorval had de universiteit strafmaatregelen genomen tegen zijn moeder wegens onzorgvuldig beheer van de chemicaliën. Het zou bij een akelig incident zijn gebleven, een kleine hapering in haar verder steil oplopende carrière, maar ze was de aantijging blijven bestrijden: alle laboratoria van de faculteit werkten met verouderde regels en iedere masterstudent had toegang tot de chemicaliën. Het was ongelukkig dat iemand gezondheidsschade had opgelopen, had ze toegegeven, en ze was bereid de straf te ondergaan voor het zonder toezicht toelaten van drie tieners in haar lab, wat eerder onzorgvuldig beheer van mensen was dan van chemicaliën.

‘Als je naar mijn carrière kijkt, jazeker, daar is niets van overgebleven, en dat zonder dat er aanleiding voor was.’

‘Maar u bent er goed uitgekomen,’ zei Boyang. ‘Bent er beter van geworden, dat moet u toegeven.’ Zijn moeder had ontslag genomen en was voor een farmaceutisch bedrijf gaan werken dat later door een Amerikaans bedrijf was overgenomen. Met haar onberispelijke Engels, geleerd op een katholieke school, en meerdere octrooien op haar naam verdiende ze drie keer zoveel dan ze als universitair docent zou hebben gedaan.

‘Zei ik dan soms dat ik het over mezelf had?’ zei ze. ‘Jij neemt aan dat ik alleen aan mezelf hoef te denken, maar dat is alleen hypothese, er is geen bewijs voor.’

‘Ik zou niet weten wie u anders uw gedachten waard vindt.’

‘Ook jou niet?’

‘Hoe bedoelt u?’ Een zeer zwak weerwoord, dacht Boyang; zo’n vraag stelt iemand alleen omdat hij het antwoord al kent.

‘Dat Shaoai werd vergiftigd, heeft jouw leven daar niet onder geleden?’

Wat wilde ze hierop horen? ‘Je went eraan,’ zei hij. En na enig na-

denken voegde hij eraan toe: ‘Nee, ik zou niet willen zeggen dat ik er sterk onder heb geleden.’

‘Wie wilde haar dood hebben?’

‘Wat zegt u?’

‘Je verstond me wel. Wie wilde haar vermoorden indertijd? Ze leek me het type niet om zelfmoord te plegen, maar een van je vriendinnetjes, ik weet niet meer welke, zinspeelde erop.’

Als hij vroeger de verschillende scenario’s van Shaoais dood in zijn hoofd afspeelde, had zijn moeder er geen rol in, maar ouders doen dat toch nooit in een kinderfantasie? Niettemin was het irritant dat zijn moeder er wél aandacht voor had gehad en dat hij had onderschat hoeveel ze van de zaak wist. ‘Je snapt heus wel dat ik, als je me eerlijk vertelt dat jij haar hebt vergiftigd, dat dan niet verder vertel of actie onderneem,’ zei ze. ‘We voeren dit gesprek puur en alleen omdat ik er nieuwsgierig naar ben.’

Ze hielden zich allebei aan de code: als vreemden co-existeren en met gereguleerde onverschilligheid intiem met elkaar zijn (als dat de term ervoor was). Op zo’n manier mocht hij zijn moeder wel, terwijl hij wist dat hij in zekere zin niet echt haar kind was geweest en zij zich met het ouder worden niet van hem afhankelijk zou maken. ‘Ik heb haar niet vergiftigd,’ zei hij. ‘Het spijt me.’

‘Hoezo spijt het je?’

‘U zou veel blijer zijn als er uitsluitel was. En ik ook, als ik u met zekerheid kon zeggen wie het heeft gedaan.’

‘Goed, dan zijn er nog maar twee mogelijkheden. En, was het volgens jou Moran of Ruyu?’

Hij had zich al die jaren dezelfde vraag gesteld. Hij lachte zijn moeder toe en waakte ervoor dat zijn gezicht hem verried. ‘Volgens u?’

‘Ik kende ze geen van tweeën.’

‘Daar had u ook geen aanleiding voor,’ zei Boyang. ‘Voor u gold dat eigenlijk bij iedereen.’

Zijn moeder, wist hij, was er de vrouw niet naar om stil te blijven staan bij zijn cynisme. ‘Ruyu heb ik niet echt leren kennen,’ zei ze. ‘Moran heb ik natuurlijk geregeld gezien, maar ze staat me niet meer zo bij. Ze was bij mijn weten geen slimme meid, klopt dat?’

‘Ik betwijfel of iemand voor u slim genoeg kan zijn.’

‘Je zus is het wel,’ zei Boyangs moeder. ‘Maar leid me niet af. Jij hebt ze allebei goed gekend, dus je hebt vast wel een idee.’

‘Nee,’ zei Boyang.

Zijn moeder keek hem aan en, zo stelde hij zich voor, herschikte in gedachten de anderen zoals ze dat bij moleculaire verbindingen zou doen. Hij dacht terug aan de reis naar Amerika die hij zijn ouders voor hun veertigjarig huwelijk cadeau had gedaan. Op de luchthaven van San Francisco hadden ze een tentoonstelling van lokeenden gezien. De vlucht van twaalf uur ten spijt had zijn moeder de houten eenden stuk voor stuk bekeken. Ze was gefascineerd geweest door al die kleuren en vormen, ze had de jaren ’20-affiches gelezen waarop de prijs van twintig cent per lokeend stond vermeld en met haar kennis van de inflatiecijfers door de jaren heen had ze de prijs berekend die op dat moment gold. Altijd alles willen weten, dacht hij, altijd alles willen weten zonder iets ervan op zichzelf te betrekken.

‘Heb je het ze ooit gevraagd?’ vroeg ze.

‘Of ze hebben geprobeerd een moord te plegen?’ vroeg Boyang. ‘Nee.’

‘Waarom niet?’

‘Volgens mij overschat u wat uw zoon vermag.’

‘Je wilt het toch wel weten? Dan vraag je het toch gewoon?’

‘Wanneer? Had ik het toen moeten doen, of moet het alsnog?’

‘Alsnog. Nu Shaoai dood is, komen ze er misschien eerlijk voor uit.’

Alleen al niet omdat Moran noch Ruyu zijn e-mail zou beantwoorden, dacht Boyang. ‘Misschien overschat u niet wat ik vermag, maar u doet dat wel met andermans wens om eerlijk te zijn,’ zei hij. ‘Is het bij u opgekomen dat het misschien gewoon een ongeluk was? Of is dat te gewoontjes voor u?’

Zijn moeder keek in haar kommetje. ‘Te veel thee in de pot doen zou je een fout kunnen noemen. Maar niemand doet gif in de thee van een ander. Of bedoel je dat Moran of Ruyu het doelwit was en dat die arme Shaoai per ongeluk het verkeerde kommetje heeft gepakt? Jij had het kunnen zijn!’

‘Dat ik per ongeluk die thee had opgedronken?’

‘Nee. Mijn vraag is: als iemand jou probeerde te vermoorden, hoe ligt dat dan voor jou?’

De enkele aronskelk, de lievelingsbloem van zijn moeder, zag er dreigend uit – onecht zo, met zijn sublieme kromming. Zonder hem aan te kijken, hoewel hij wist dat ze ook hem nauwkeurig observeerde, blies ze zachtjes in haar thee. Verdraaide ze het verleden voor haar eigen plezier, uitte ze haar twijfels of was de scheidslijn tussen verdraaien en uiten zo smal dat het één niet zonder het ander kon? Hij wist niet beter dan dat hij zich ergens in haar selectieve bewustzijn bevond, maar misschien beeldde hij zich dat alleen maar in. Een mens hoort niet alles over zijn eigen moeder te willen weten.

Hij moest toegeven dat het nooit bij hem was opgekomen. ‘Het is een mogelijkheid, weet je,’ zei ze.

‘En waarom zou iemand mij hebben willen vermoorden?’

‘Waarom zou iemand een ander überhaupt willen vermoorden,’ zei ze, en zo wist Boyang meteen dat hij zich te luchthartig had uitgelaten. ‘Iemand die gif uit een lab pikt doet dat met de bedoeling een ander of zichzelf iets aan te doen. Ik zou zeggen dat het kwaad al was geschied op het moment dat dat goedje werd gestolen. Ik vraag niet naar het waarom. Waarom iemand iets doet gaat mijn begrip en mijn belangstelling te boven. Het enige wat ik graag zou willen weten is wie heeft proberen te vermoorden, en helaas weet jij het niet. En het treurige is dat jij er niet net zo benieuwd naar bent als ik.’